

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

—Què són tantes vagues i tants congressos?
—Són les febres d'aclimatació a la democràcia.

FRONTO NOVETATS

Tots els dies grandiosos
partits tarda i nit

ELS MILLORS PILOTARIS

Voleu passar una bona estona?
Aneu al FRONTÓ NOVETATS

Tapes Esquella 1935

**Relligat i Tapes
Daurades
Pessefes 8'50**

Ciudadà elegant i econòmic, el vostre
sastre i camiser no pot ésser altre que la

Casa BASTIDA

Passeig de Gràcia, 18-BARCELONA

Gran Basar de Sastreria i Camiseria Sistema Nordamericà

Allí trobareu el vostre vestit i la vostra camisa amb
totes les comoditats de preus. Ni liquidacions, ni re-
baixes de preus no poden res amb nosaltres. Sols els
55 anys d'experiència comercial permeten fer el que
fa la Casa Bastida.

En Sastreria tenim

100.000 vestits confeccionats paten des de 15 pessetes.
100.000 vestits confeccionats llaneta en gustos moderns,
tall anglès, a 40, 50, 60 i 75 ptes. els més supe-
riors.

100.000 pantalons confeccionats, des de 5 ptes. i classes
més superiors, a 8, 10 i 15 pessetes.

Amb un petit suplement us podem fer el vestit a la
mida, com també, si us precisa, tenim una secció que
ens permet lliurar-vos a la tarda el vestit encarregat el
matí.

En Camiseria tenim

100.000 camises de gran estil, a 4'95.

100.000 camises de diferents qualitats en zèfirs, pope-
lins i rayons, a 6, 8 i 10 ptes.

100.000 calçotets, des de 1'95 ptes.

100.000 samarretes, des de 0'95 cèntims.

100.000 pijames, des de 4'95 ptes.

En la camiseria a mida podem fer-vos estalviar un
50 per 100. Fem camises des de 8 pessetes, i de rayon
des de 12 ptes.

Encara que estem situats al Passeig de Gràcia, som
la casa més barata de Barcelona.

Obsequiem tots els compradors amb diferents pre-
sents i segells de la Caixa de Pensions per a la Vellesa
i d'Estalvi.

AVIS. — Els que de fora de Barcelona vulguin
servir-se de la nostra casa, poden escriure, i ad-
juntant 0'50 pessetes en segells, rebran figurins,
mostres i un sistema especial per a prendre's les
mides amb les instruccions per a rebre l'encàrrec
abans dels cinc dies.

dia Nuvolari, per exemple, no tingui altra feina que la d'empaitar-se ell mateix. El terrible serà quan s'aconsegueixi i es passi al davant.

Ens maregem només de pensar-hi!

Don Jovino

Han jubilat Don Jovino. (I pregunem a l'amic linotipista que no compongui «el senyor Joví».) Semblava que això no havia d'arribar mai.

En llegir la notícia del seu «jubileu», de seguida vam suposar que l'eminent magistrat devia tenir armes al seu domicili. O potser havia posat una bomba. O havia fet un atracament.

Estàvem tan acostumats que per anar al carrer, calia haver comès un delictes!

La Patum de Berga

Hem rebut una atenta lletra de la Patum de Berga, en la qual ens fan saber que no té res a veure amb un subjecte de les seves condicions que de tant en tant li suplanta la personalitat, presidint el Partido Radical.

Ho publiquem amb viva satisfacció.

Comentaris

MASSA TARD

Ara, resulta que l'«A B C» i «La Federación de Empresas Periodísticas» fan campanya a favor de la llibertat de Premsa.

Fins ara no s'havien preocupat molt d'aquesta llibertat.

Ben al contrari: car l'«A B C» no fa molt temps que s'identificava amb «El Debate», «Ya» i la seva «Escuela de Periodismo» quan el monstruós projecte contra tota la Premsa liberal. Projecte que, naturalment, va sorgir en plena època radical-cedista.

Els de l'«A B C» o bé són inconscients o bé són uns cíncics.

QUEDA DISPENSAT

El guitarrista senyor Alfredo Romez que també fa de periodista, o si voleu, viceversa, fa cosetes al «Ciero» en la seva segona persona-

DIU EN MARTI BARRERA

—Està vist... hauré de presentar bases...

litat; com a periodista, per aclarir-ho.

Doncs bé, vol fer humorisme prop de l'empleu massa freqüent de les inicials i que segons ell li compliquen la vida.

I posa per exemple el que seria un idil·li amorós amb inicials, i, naturalment, el seu enginy es desenvolupa esplèndidament.

Després parla de les frases fetes—cosa nova—i ironitza els llocs comuns, de la frase «usted dispense», i també és molt divertit tot el que diu en aquest respecte.

Per acabar diu—dirigint-se als lectors—«ustedes dispensen».

Per nosaltres queda dispensat de fer més articles en tota la seva vida de guitarrista.

L'ANARQUISME ES ETERN

Es etern per la seva inseqüència. Perquè ara ha sortit un anarquista de Cariñena—no sempre ha d'ésser de Terrassa—que ha enviat una lletra als diaris elogiant les Germanes de la Caritat.

S'han fixat que sempre, a l'hora oportuna, surt un anarquista amb la seva carteta?

PLEBISCIT DE CONSOLACIO

El diari monàrquic «Ya» va or-

ganitzar un plebiscit, quan l'elecció de President de la República. Es tractava de saber a qui volia el poble.

Ara n'ha publicat els resultats. Ha guanyat el noi Primo de Rivera. El segueixen en número de vots, Calvo Sotelo, Gil Robles, Lerroux, Sanjurjo, don Alfons de Borbó, Ryo Vilanova, Martínez Anido, don Juan de Borbón i Josep Ortega i Gasset.

Si després de llegir això resten seriosos, vagin a veure un metge alienista.

Malgrat que no es pot passar la frontera amb més de 500 pessetes, malgrat l'estreta vigilància per al compliment d'aquesta llei, els potentats continuen anant-se a l'estranger i només amb 500 pessetes a la butxaca es donen la gran vida.

Qui ho entén això?

AIXO HA ESTAT POSSIBLE

Que a l'Assemblea del Partit Radical celebrada recentment un dels acords presos ha estat demanar que no es traspassin a Catalunya els serveis de Justícia, Ordre Públic i Ensenyament.

Aquesta Assemblea ha tingut lloc a Barcelona. No a Cuenca.

Què dirà ara l'Angulo?

—Ball de bastons... ball de bastons... Què em recorda això?
 —No hi caic.
 —Ah, sí; el Partit Socialista Espanyol.

QUINA CONSEQUENCIA!

«El Correo Catalán» elogia les monges que donen sang per a transfusions. I en treu la conseqüència que han de continuar essent les mestresses dels hospitals.

Si tenen present que per cada monja que fa aquesta lloable acció, la fan dues-centes persones laiques... on queda la conseqüència que en vol treure el diari sagristanesc?

ALMOND

GLOSSARI

Telèmac Onofri

Aquests dies ens han sobtat dos esdeveniments que han tingut el do de rejuvenir-nos i d'entristir-nos alhora. L'un d'ells, la reaparició a la premsa barcelonina, després de molts anys d'absència, de la pedanteria insuportable d'Eugeni d'Ors, el qual, sota el títol de «Al Angel y al Espejo», ens servirà les seves acreditades llaunes farcides de plom i daurades amb purpurina. Més d'una vegada n'haurem de parlar.

L'altra novetat és més sensible, en l'aspecte personal, car extracta del traspàs ocorregut a Toulon, de Telèmac Onofri, nom i figura que evoca un moment ben assenyalat de la vida barcelonina en els primers anys de la centúria actual. Anome-

nar Onofri, val tant com dir pantomima i parlar de pantomima és com si reculessin aparentment més anys dels que han passat, car entre el dia que el rostre pàl·lid del Pierrot va parèixer per darrera vegada a les taules dels nostres escenaris i ara, que ens sorprèn la nova de la mort d'un artista mímic que ha sobreviscut al seu art, hem vist, soferit i gaudit tants canvis i transformacions....

Trenta, quaranta anys enrera, la mímica era un dels espectacles més populars a Barcelona. No exageraríem gaire si afirméssim que era el més popular. El Paral·lel, avui tronat i alcaigut, li deu gran part del seu prestigi, que compartia amb el melodrama i les atraccions. El cinema estava als seus començos i eren pocs els qui li auguraven una vida gaire llarga. El futbol era un joc gairebé clandestí. La pantomima s'emportava la gent i els xicots formaven companyies mímiques d'amateurs que ho interpretaven tot «en mut» en una sala de societat, en un solar per edificar i àdhuc en teatres. Un dia, si s'escau, parlarem del cèlebre Patufa, del Màrius Casignol i d'aquelles pintoresques representacions mímiques en una xocolateria del carrer de la Cera.

El Pierrot, sobretot, era l'heroi i l'ídol. Tot li estava bé i el públic li desitjava tota la sort que es mereixia l'etern personatge de la comèdia immortal. Les dones, se'l menjaven, imaginativament, a petons i a moixaines. Els homes seguien

enardits, amb ànsia i curiositat, les seves facècies; àdhuc no mancava qui, prenent-se les coses com si passessin en realitat, s'aixecava del seient per a prevenir-lo a crits de les trapelleries o males arts del traïdor. Quantes llàgrimes havia fet vessar la pantomima! Quins alarits d'entusiasme! Quantes tones de cacuets, d'avellanes torrades i de xufles s'hi havien menjat!

La família Onofri va ennoblir, en certa manera, l'espectacle. A més de la magnífica i colossal interpretació dels actors—Telèmac, Otel·lo i Poliüt Onofri—, hi havia la selecció i tria d'obres i, sobretot, la fastuosa i adequada presentació escènica, tant, que molts que no els interessava la pantomima, com a espectacle, assistien a les representacions per a admirar els decorats, el vestuari, el moviment de masses, els jocs de llum i els trucs de traïmoia. Encara hi ha qui recorda aquell «Mestre d'armes», aquell «Miquel Strogoff»... El nostre admirat Salvador Alarma havia fet, per als germans Onofri, belles realitzacions.

Com a incís, també com a recordatori, esmentarem de passada el mímic català Enric Adams, el qual no sabem si és viu o mort i que va debutar a Barcelona fent pantomima, l'any 1892, amb «Els pescadors de Venècia».

La popularitat ben guanyada dels Onofri fou tan considerable, que tots els locals resultaven petits per a encabir les multituds que assistien a llurs representacions. Llavors es va construir, expressament per a ells, el grandios teatre Comtal, del Paral·lel, que primerament va portar el nom d'Onofri i que ara s'ofereix com una immensa baluerna trista i fora d'ambient, com una balena damunt la sorra.

La pantomima va passar de moda. La gent es va avessar a nous plaers i a altres atractius. Els artistes mímats un dia, es dispersaren ençà i enllà per a dedicar-se a altres activitats o per a veure com poguessin. Ens arriba ara la nova de la mort de Telèmac Onofri i, en realitat, creiem que havi traspasat abans: tant l'havíem oblidat! Diuen que resta viu i també pobre, Otel·lo Onofri, el gran Pierrot. Tard o d'hora, el seu rostre pàl·lid sucumbirà també davant la pal·lidesa de la mort.

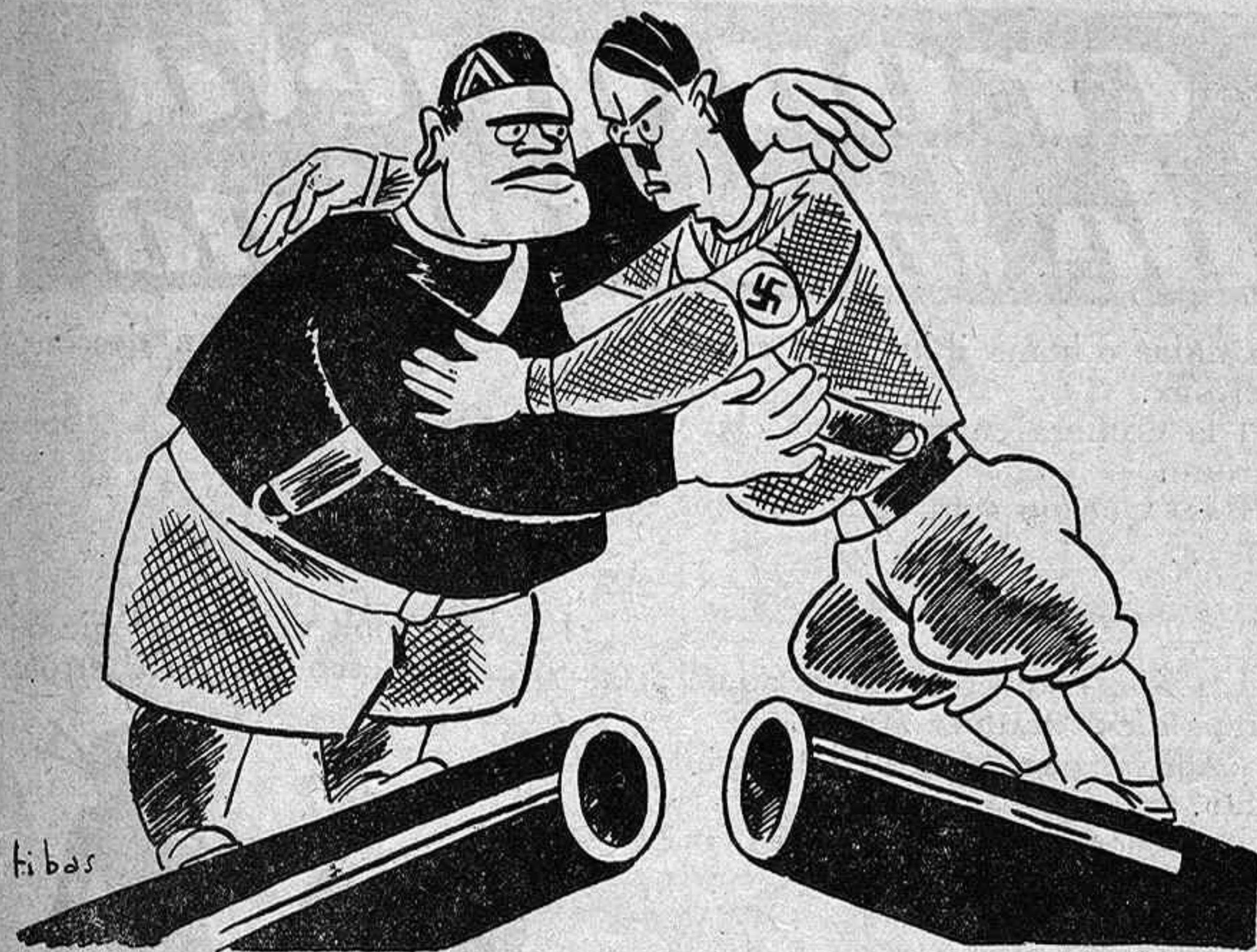
PANICAL

Santiago Russinyol

Demà, dia 13, s'acompleixen cinc anys de la desaparició mortal d'entre nosaltres, d'aquell gran esperit i artista que es diu encara Santiago Russinyol.

La mort va privar-nos de la seva companyia i va tallar en sec la continuïtat de la seva obra en plena saó. El nom de Santiago Russinyol, però, per via de record i pel mèrit de les seves produccions, és viu i resta incorporat al comptat nombre d'immortals.

Els que fem L'ESQUELLA no podem oblidar aquell gran amic i mestre i mai com ara planyem la seva ausència. En la crisi de poca-solta i de desfermament d'instints primaris que patim, ens manca la sal àtica que Russinyol sabia distribuir amb encert i justa mesura.

(Itàlia amenaça d'aliar-se amb Alemanya, si la Societat de les Nacions no reconeix el fet consumat d'Etiòpia.)

Hitler.—Benvingut, mentre no trenquis el pacte com el 1914.

Hi ha gran expectació

sucre a través de l'esport i de la ciutadania».

Serà sensacional!

El nostre corresponçal a Madrid ens escriu per dir-nos que en els medis polítics hi ha una gran expectació. Per què? Perquè el diputat senyor Sunyol i Garriga pensa parlar al Congrés, abans que no comencin les vacances parlamentàries.

Aquesta insospitada actitud del veterà diputat ha promogut un gran enrenou. Amb raó. Serà la primera vegada que, en els cinc anys que porta de diputat, el senyor Sunyol dirà que «aquesta boca és meva».

La gran incògnita que continua latent és de què deurà parlar el senyor Sunyol. Els periodistes corren amunt i avall de les dependències del Congrés, preguntant-s'ho els uns als altres, estranyadíssims: —¿Què diantre dirà aquest bon home? Té, realment, alguna cosa a dir?

Sortosament el nostre corresponçal a Madrid és home ben informat. Ell coneix amb precisió el tema escollit pel senyor Sunyol i Garriga en la seva interpellació. I ens ho ha comunicat secretament. Però nosaltres no ens sabem estar de transcriure-ho. Atenció: el senyor Sunyol parlarà de «La influència del

LES VAGUES A FRANÇA

—Mossèn Pere, ara els obrers demanen les 40 hores.

—Ja ho veus, ens diuen endarrerits i nosaltres ja fa molts anys que les fem.

croniqueta de la setmana

Diu Maeztu en el Brusi, comentant la mort de Grandmontagne:

«Por antipatía personal a D. Alfonso, que extendió a todos los señoritos españoles, se hizo republicano. Nunca quiso ver que esos señoritos representaban una tradición.»

Aquest Maeztu, o és un inconscient o vol acabar de desprestigiar el Borbó.

Apa, «Señorito».

**

Els Srs. Bau i Calvo Sotelo no volen que uns militars digníssims reingressin a l'exèrcit.

Ho comprenem. Sempre seran un obstacle a les seves maquinacions antirepublicanes.

**

La Soli, comentant la salvatjada d'Ecija, escriu: «Bravo a la muchachada».

Com que aquestes paraules no las pot dir «El Debate», bo és que les digui algú.

Tot sigui per a major glòria feixista.

**

De la Diputació de Madrid vénen a Barcelona a estudiar el funcionament de les nostres escoles.

Ja n'està enterat, Sr. Royo Vilanova?

**

Els escombriaires varen fer vaga. Tot justament ara que hi ha tanta escombraria per a arreplegar!

**

Vagues. Vagues. Vagues... Amb dir-los que fins les taxigirls s'han declarat en vaga. Lògica.

**

A la Cambra de Diputats algú

va titllar d'home il·lustre el senyor Lerroux.

I la Cambra en pes es va clavar a riure.

Res. Que no som «buenos españoles».

**

Els Srs. Esteves evoquen aquells temps d'en Martínez Anido.

«Allò sí que era pau i tranquil·litat».

Amb jornalets a 4 pessetes, oi?

**

«Renovación» es dol que Prieto portés escolta policiaca.

«¡ gracias a la protección de los guardias civiles —escriu— puede contar sus gestas de Ecija.»

I si l'haguessin assassinat, algú s'hauria tret un pes del damunt, oi?

**

L'ordre públic torna a Catalunya.

Els de Falange estan desconsolats.

I els seus amics de la «Soli», també.

**

I trobem molt més paradògic que porti encara escolta el Sr. Lerroux,

que ni és diputat ni del qual ningú ja no es recorda.

**

Un dia d'aquests serà elegida —

—Sí, però els assassins de Sirval encara campen.

CORRESPONDENCIA

TÍSNER

LES VAGUES DE FRANÇA

—I el Normandie fa vaga?
—No, fa nusos.

Quim. — Correu massa... Tant o bé més que en Nuvolari, però patineu.

Ramon. — Teniu menys parau'a que un lloro mut.

X. Rus. — Igualada. — Es curt de gràcia i llarg de poca-solta.

Cisquet. — Ciutat. — Adreceu-vos al Banc d'Espanya.

Ramet. — Que no passa l'escombriaire pel vostre carrer?

Muntanya. — Molt bé.

Un grup de ex-radicals. — Encertats: Ja en parlarem en aquest mateix número.

Domi. — Prengui til·la.

Quins perills evita la censura? Cap. Es que priva la divulgació de les falses alarmes i de les mentides? Al contrari. El que no deixa dir als diaris, la remor pública ho escampa pertot arreu, acreixent i inflant les coses i amb una grossa prima de fantasia a les suposicions més estravagants. Què hi farem! Ja és sabut que el qui està acostumat a rodar el bògit, després no sap caminar dret.

**

L'admirable i gentil cantatriu Concepció Badia ha donat dues magnífiques sessions de «lieders» al «Casal del Metge». Ho entenen els metges. Més val una cançó, sobretot si és cantada per una artista com la Badia, que no pas una medicina de recepta. Llàstima del títol d'«Exquisitat de la Cançó» que ha encapçalat el programa dels susdits recitals. Té on regust de cursileria pairal que desdiu de la qualitat de les sessions i de l'eminent soprano catalana.

**

Ara que es parla seriosament d'enderrocar casalots insalubles i plens de misèria encomanadissa, seria hora de tornar a parlar de l'afer del castell de Montjuïc. Volen una cosa més bruta i repel·lent, des del punt de vista de dignitat i de moral ciutadana, que la permanència d'aquesta fortalesa infame que ens evoca tantes tragèdies?

**

Llegim que la Sala segona del Suprem ha declarat la legalitat del feixisme. Com si ho veiéssim: l'únic partit il·legal resultarà ésser el republicà.

**

Els extrems es toquen. Ni els catòlics que parlen tant de Crist han llegit els evangelis, ni tan sols les encíclics dels sants pares, ni els partidaris de derterminades dictadures vermelles s'han atrevit a empassar-se el terrible i espès volum de Karl Marx. Si uns i altres es decidissin a estudiar llurs textos i a discutir-los, hi hauria feina per a dos-cents anys.

**

Les terrasses dels cafès, les tauletes dels bars i les sales dels restaurants, demostren a bastament l'èxit aconseguit amb l'augment de preus dels serveis. Amb tot, s'haurà aconseguit una finalitat moral: la gent farà més vida de casa i estalviarà diners i estones perdudes en cafès i bars. No és això el que es tractava de demostrar? Doncs ja es va demostrant.

LA VAGA D'ESCOMBRIAIRES

—Abans, per Corpus, els carrers eren plens de paperets.

—Doncs aquest any són plens de paperots.

L'EMILIANO AL PARALLEL

—Vaja! Ja ens ha arruïnat el negoci.

alloza